

Пронь Т. М., доктор исторических наук, доцент, профессор кафедры всемирной истории, Черноморский государственный университет им. Петра Могилы (Украина, Николаев), wh.story105@gmail.com;
Пронь С. В., доктор исторических наук, профессор, заведующий кафедрой всемирной истории, Черноморский государственный университет им. Петра Могилы (Украина, Николаев), wh.story105@gmail.com

Внешнеполитические интересы США и России в современной Азии или украинская составляющая российского возвращения на “Великий Восток”

Авторы, анализируя внешнюю политику и дипломатию США и России на Большом Востоке, объясняют и аргументируют наличие “украинской составляющей” в этом процессе.

Ключевые слова: Большой Восток, Россия, США, сферы влияния, Украина, цепная реакция.

* * *

УДК 327.82

Дужа І. А.
аспірант, ДУ “Інститут всесвітньої історії НАН України”
(Україна, Київ), kitne_box@ukr.net

США В ПРОЦЕСАХ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ПСА

Розглядається специфіка співробітництва США та країн Східної Азії у постбіполярний період. Характеризуються основні рівні взаємодії Сполучених Штатів з акторами АТР в межах АТЕС, субрегіональних інтеграційних міждержавних груп, двосторонніх міждержавних відносин. Особливу увагу приділено стратегії США щодо збереження контролю над регіональною ситуацією у сфері безпеки, розширення військової присутності. Обґрунтовується теза про те, що розвиток інтеграційних тенденцій в ПСА відповідає інтересам США в довготривалій перспективі. Висвітлюються економічні аспекти взаємодії з АТР, зокрема, щодо організації зони вільної торгівлі й покращення інвестиційного клімату. Констатується перегляд зовнішньої політики США щодо АТР з приходом до влади нової адміністрації Б.Обами. Одним із пріоритетних аспектів стратегії США в АТР є участь у регіональних форумах та конференціях. Розкривається зміст нових проектів США щодо поглиблення економічної інтеграції регіону та посилення колективної безпеки.

Ключові слова: США, АТР, інтеграція, безпека, зовнішня політика, геополітика.

Після завершення “холодної війни” міжнародна система вступила в період динамічних змін, які супроводжувалися і визначалися стрімким прискоренням процесів глобалізації та інтеграції. Змінився баланс влади між великими державами. На зміну ідеологічному і військово–політичному протистоянню прийшла нова розстановка сил і нові проблеми у сфері безпеки. Світ став більш прагматичним, відносини між країнами і регіонами набули нових форм і значень. На світову авансцену виходять нові актори – регіональні економічні центри. Так, у ХХІ ст. саме Східна Азія стала найбільш динамічним регіоном, рушійною силою світової економіки. Її економічний підйом невіддільно пов’язаний і з світовою політикою, оскільки саме він став передумовою для зростання інтересу до АТР глобальних світових лідерів, зокрема і США.

За роки правління республіканської адміністрації, США частково втратили домінуючі позиції у Східній Азії через переорієнтацію на близькосхідний регіон. За цей період ситуація в Азійсько–тихоокеанському регіоні змінилася. Завдяки трансформації національних економічних систем, було досягнуто небувалого виробничого прориву, що сформувало нове конкурентне середовище. Після очевидних невдач у антитерористичній кампанії, США вирішили повернутись до традиційного для себе напрямку зовнішньополітичної стратегії – торгово–економічної

кооперації з країнами південно–східної Азії та Океанії (АТР). Ще під час передвиборчих перегонів чинний президент США Б.Обама наголошував на необхідності закріпитися США у АТР. На нашу думку, така стратегія є виправданою, оскільки вона має ключове значення не тільки для забезпечення національних інтересів США і регіональної та глобальної безпеки АТР, але також і для визначення характеру і структури нового світового порядку.

На сьогоднішній день регіон АТР ще повністю не пройшов стадію інтеграції, тому для США залишається деякий простір для маневру. На відміну від Західної Європи в регіоні досі відсутня міждержавна структура типу Європейського союзу (ЄС). На думку американського політолога Дока Барнета, головне, на що можуть спиратися Сполучені Штати у своїй політиці в ПСА, – це “регіоналізм”. Йому дослідник надає виняткового значення. Він вбачає найбільш прийнятною для США роботу в рамках ефективних програм співпраці через АСЕАН та іншими азійськими регіональними об’єднань. За його словами, для обох сторін це дозволить досягти більшої політичної стабільності, економічного зростання і соціальної рівності, зменшити головну небезпеку внутрішньої відірваної діяльності, а також небезпеку зовнішнього втручання і погроз [1]. Традиційно, Вашингтон був схильний підтримувати розвиток інтеграційних тенденцій в АТР в тих аспектах, які відповідають інтересам США і вписуються в загальноімперіалістичну стратегію в цілому. В якості одного з першочергових завдань політики США у біполярний період було зміцнення “некомуністичного” ядра в Південно–Східній Азії в плані їх протистояння з соціалізмом як з соціально–економічною та ідеологічною системою.

Згодом зацікавленість США в АТР підвищилася у зв’язку з прийняттям нової ядерної стратегії, спрямованої на досягнення військової переваги і зміни стратегічного балансу сил у світі на свою користь, зокрема на підтримку свого переважного впливу у всій акваторії Індійського океану “Південно–Східна Азія була оголошена зоною “життєво важливих інтересів” США, якій відводилася роль сполучної ланки в американській оборонній системі, що тягнеться з північного сходу – від Японії, Південної Кореї і Гуаму – на Північний Захід – до острова Дієго – Гарсія. Наприклад, під час правління адміністрації Картера основою політики США в Південно–Східній Азії відповідно до “Тихоокеанської доктрини” був курс на відновлення і розширення військової присутності Вашингтона в даному регіоні. Ці тенденції в американській зовнішній політиці ще більше посилювалися з приходом до влади республіканської адміністрації Рейгана.

У другій половині 1980–х рр. США вперше висувають пропозицію узгодженого розвитку регіону через багатосторонні переговори. Вони започаткували ініціативу створення регіонального форуму для сприяння економічному співробітництву в Тихоокеанському регіоні. Це було новим кроком для посилення присутності США у бажаному для них середовищі. Проект, що обговорювався, передбачав створення Американсько–східноазійської консультативної групи за принципом “великої сімки”. У 1988–1989 рр.

з'явилися також інші ініціативи – створення Тихоокеанської коаліції з торгівлі й розвитку (сенатор Б. Бредлі, грудень 1988 р.) і постійного Форуму тихоокеанського басейну зі щорічними зустрічами лідерів (сенатор А. Кренстон, січень 1989 р.). Ще одним важливим був Проект з американської ініціативи президента Дж. Буша ст. (червень 1990 р.) [2], який стосувався співробітництва США з країнами Латинської Америки і Карибського басейну. Він включав додаткове звільнення регіональних держав від боргів за умов проведення ними реформ, створення багатостороннього інвестиційного фонду для Латинської Америки, і, що найважливіше, офіційну пропозицію розпочати переговори про вільну торгівлю й інвестиції між США, державами Латинської Америки і Карибського басейну.

У світі практично не залишилося держав, які не були б членами, принаймні, однієї або декількох регіональних угруповань. Прискорення процесів економічної глобалізації та регіоналізації призвело до більшого усвідомлення необхідності створення в Східній Азії регіональної організації для сприяння економічному співробітництву. Власне регіональна інтеграція країн Азії і Тихого океану пройшла ряд важливих стадій, починаючи з створення у 1967 році першої Асоціації держав Південно-Східної Азії – АСЕА та форуму Азіатсько-Тихоокеанського економічного співробітництва – АТЕС у 1989 році. Саме ці два кроки можна вважати найважливішими у об'єднанні регіону, відлік посилення взаємозалежності між країнами почав невпинно зростати. Зокрема, ці два об'єднання стали найбільш успішними прикладами регіональної інтеграції за межами Європи. За своєю природою інтеграція в АТР зароджувалася спочатку з політичних міркувань безпеки і охопила економічну сферу і безпекову сферу у минулому столітті під впливом зовнішніх чинників: холодної війни і підйому Китаю та Індії [3].

Послідовна регіональна інтеграція – важлива особливість розвитку сучасних відносин в АТР. На даному етапі, Азіатсько-Тихоокеанський регіон відрізняється диференціацією, що ставить під питання потребу вироблення спільного рішення тих або інших проблем у рамках інтеграційного угруповання, що об'єднує країни з різним рівнем економічного розвитку [4]. На початку XXI ст. в рамках “АСЕАН+3” було створено мережу співробітництва держав-учасниць через зустрічі міністрів, провідних посадовців, численні робочі та дослідницькі групи в різних сферах. У 2008 р. співробітництво поширювалося на 16 сфер, включаючи політику, безпеку, фінанси, економіку, сільське і лісове господарство, енергетику, науку і технології, проблеми соціального розвитку, зменшення бідності тощо. Їх вже координували 48 механізмів, які постійно розширювалися, регулярно діяли 13 зустрічей на рівні міністрів. Сьогодні інтеграційна взаємодія в АТР здійснюється у трьох вимірах: а) на рівні АТЕС – Форуму Азіатсько-Тихоокеанського економічного співробітництва; б) на рівні субрегіональних інтеграційних міждержавних груп (АСЕАН, АСЕАН плюс три і ін.); в) на рівні двосторонніх міждержавних зв'язків [5].

В основі азіатсько-тихоокеанської економічної інтеграції прямі зарубіжні інвестиції, ТНК, що

надходять, головним чином від Японії і США, а також Європи, Китаю і Республіки Кореї стимулюють внутрішньофірмову та інші форми торгівлі, об'єднуючи континент в загальну виробничу базу – від досліджень по створенню нового продукту до виробництва, складання і продажу кінцевого товару. За виразом одного з азіатських аналітиків, Азія є величезною фабрикою, коли компоненти, технології, проміжна продукція робляться в різних країнах і субрегіонах на основі додавання вартості до повного завершення виробничого процесу. Зроблений товар призначається для експорту на світовий ринок або для споживання на азіатських ринках, роль яких швидко росте [6].

Особливість Азіатсько-Тихоокеанської економічної інтеграції пов'язана з пріоритетом субрегіональної інтеграції над регіональною. На субрегіональному рівні менше вплив дезінтегруючих чинників, а саме – менше розривів в рівнях економічного розвитку, вища міра економічного взаємодоповнювання і взаємозалежності. Нинішні субрегіональні угруповання об'єднують країни приблизно рівного рівня економічного розвитку, що полегшує проведення спільних заходів по інтеграційному зближенню. Субрегіональна інтеграція охопила в основному три субрегіони – Америка, Південно-Східна Азія і південне узбережжя Тихого океану [7].

Характерні риси Азіатсько-Тихоокеанської інтеграції можна підсумувати наступним чином:

1. Широке поширення мікроекономічної (фірмової) інтеграції завдяки ПЗІ японських і американських (а пізніше і НК Азії) ТНК та її пріоритет перед макроекономічної інтеграцією.

2. Переплетення інтегруючих і дезінтегруючих факторів на регіональному та субрегіональному рівнях, що зумовило м'які форми інтеграції, які проявилися у зонах економічного зростання у Східній Азії та в рамках АТЕС.

3. Прихильність принципу відкритого регіоналізму, який отримав офіційне визнання в 1992 р. згідно з положеннями Богорської декларації (1994), що регламентує торговельну та інвестиційну лібералізацію і обмеження між країнами АТЕС.

4. Зона вільної торгівлі в рамках Форуму АТЕС утворена на основі принципів добровільності та консенсусу, тобто в рамках м'якої форми інтеграції. В умовах величезної диференціації ці принципи спочатку стали найбільш вірним рішенням, що і визначає заслугу АТЕС у створенні особливої форми регіональної економічної взаємодії.

Вашингтон аж до приходу до влади адміністрації Б.Обами виявляв мало цікавості як до висунення власних ініціатив по формуванню регіональних економічних структур, так і до заохочення країн АТР діяти в цьому напрямі. США залишалися видатним політичним, економічним і стратегічним гравцем в Азії, але пряmlinійна і одностороння політика адміністрації Буша сприяла зростанню антиамериканських і паназійських настроїв в деяких країнах АСЕАН, особливо в Малайзії. Однак, вже на зустрічі 2008 р. секретар оборони США Р. Гейтс наголосив на статусі США як “країни-резидента” у Східній Азії, оскільки “суверенна американська територія розташована у західному Тихоокеанському регіоні від Алеутських

островів до Гуама”. Хвиля очікувань, пов’язаних з перемогою Б. Обами в США, – так звана обамоманія, – що захопила також країни регіону, також виражалася все ж не в побажаннях нарощування військової присутності США в регіоні і зміцнення їх військових союзів, а в надіях на те, що США запропонують нарешті таку програму співпраці, яка дозволить вирішити найгостріші проблеми регіону, підвищить якість життя, і передусім допоможе побороти убогість, в якій як і раніше живуть багато мільйонів людини в ПСА.

У відповідь Вашингтон запропонував широке коло ініціатив у форматі двостороннього співробітництва з країнами АТР, включаючи співпрацю у сфері безпеки, економіки, освіти, охорони природи, розвитку тощо. Регіональна інтеграція в межах Азійсько–Тихоокеанського регіону (на противагу вужчій китайськоцентричній Східній Азії) посіла чільне місце в політиці адміністрації Б. Обами. За аналізом Р. Хаасса, постбіполярна зовнішня політика США щодо регіону здобула чотири незмінні складові – сприяння демократії, гуманітаризм, антитероризм та інтеграція, – проте їх важливість у порядку денному різних адміністрацій була різною. У діяльності адміністрації Обами найбільше вираженою була інтеграційна складова [8]. Новий підхід Вашингтону до АТР сформувався ще до кінця першого терміну перебування Б. Обами у влади і був викладений ним в ході виступу в листопаді 2011 р. в парламенті Австралії. Викладаючи нову стратегію США в АТР, американський президент виділив два основні напрями. Це, по–перше, посилення американської політичної і військової присутності в регіоні. По–друге, це активізації американської ролі в просуванні ідеї “Спільного процвітання” за допомогою розширення транстихоокеанської торгівлі і економічної лібералізації використовуючи в першу чергу Транстихоокеанське партнерство (ТТП).

Важливим компонентом “стратегічного повороту” США до Східної Азії стало посилення їх взаємодії з АСЕАН і ролі в регіональних інституціях (АТЕС, АРФ тощо) через підвищення рівня представництва на цих форумах, прийняття щодо них більших зобов’язань, сприяння їх інституціалізації та перетворенню на більш дієві, спрямовані на досягнення конкретних результатів. Підписання Х.Клінтон Договору про дружбу і співробітництво в Південно–Східній Азії (2009 р.) відкрило шлях до участі США в Східноазійському саміті, що означало зміни в регіональній архітектурі Східної Азії. Під час саміту АСЕАН у Ханой у квітні 2010 р. обговорювалися дві можливі конфігурації: розширення САС за рахунок США і Росії чи створення нового угруповання “АСЕАН+8” за участю держав–членів Східноазійського саміту, США і Росії, яке зустрічалося б раз на 2–3 роки (під час саміту в АТЕС, коли вони відбувалися б в Азії).

Бачення Вашингтоном азійсько–тихоокеанської архітектури і багатостороннього залучення США у регіон було викладено у програмній промові держсекретаря Клінтон в Гонолулу 12 січня 2010 р. У ній йшлося про створення США системи альянсів і двосторонніх партнерств; вироблення спільного регіонального порядку денного у сфері економіки і безпеки; розвиток співробітництва, спрямованого на

результат; посилення гнучкості й креативності багатостороннього співробітництва; реалізацію принципу включення США та інших ключових держави до провідних регіональних інституцій. Під час сенатських слухань зі східноазійської політики США у січні 2010 р. їхні багатосторонні відносини розглядалися як ефективний шлях взаємодії з транснаціональними проблемами у сфері безпеки (зміна клімату, поширення інфекційних хвороб, руйнування навколишнього середовища тощо) і боротьби з новими транснаціональними загрозами (тероризм, піратство, торгівля людьми тощо); як механізм надання негайної допомоги у випадку природних лих, від яких потерпає регіон; як засіб взаємодії з державами, з якими США не мають тісних відносин; як знаряддя для сприяння цінностям, які обстоюють США (права людини і сильні демократичні інституції).

Реакція держав ПСА на “стратегічний поворот” США до Східної Азії була різною залежно від їхніх відносин зі США і Китаєм, національних інтересів та оцінок регіональної ситуації. Філіппіни і В’єтнам вітали його в інтересах регіональної стабільності з огляду на посилення напруження в Південно–Китайському морі. На протилежному боці були держави, близькі до Китаю, такі як Камбоджа і Лаос. Переважна більшість держав висловила стурбованість з приводу можливої реакції Китаю на “стратегічний поворот” США, що призвело б до зростання регіонального напруження і поставило АСЕАН перед вибором, яку сторону підтримати. Одна з найбільш делікатних тем для США в АТР – це “китайський чинник”. Китай вибудовує свою систему торговельно–економічних стосунків в АТР, пристосовуючи її під потреби свого економічного розвитку. Пекін уміло використовує свої економічні можливості для забезпечення лідерських позицій в регіоні. Тамтим більше, в умовах, коли Пекін вже використовує тенденцію до більшої економічної інтеграції з тим, щоб заохотити формування багатосторонніх політичних і економічних стосунків і структур, які в цілому ведуть до усунення американського впливу на азійські справи, послаблюють позиції США в регіоні. Китай, подібно до величезного пілососа, всмоктує експорт з країн АТР, особливо з ПСА. Згідно з дослідженнями, зростання споживання в Китаї на 10% призводить до збільшення японського експорту на 5.4% [9]. У цій системі, як інколи вважають у Вашингтоні, для США або немає місця, або їм відводиться другорядна роль. З початку нового століття Китай став головним економічним партнером для двох ключових союзників США в АТР – Японії і Республіки Корея. З 1 січня 2010 р. діє угода між Китаєм і АСЕАН про спільну зону вільної торгівлі, яка охоплює країни із загальним населенням майже 2 млрд. чоловік. Вашингтону стурбувала китайсько–японська домовленість в грудні 2011 р. про те, що торгівля між Китаєм і Японією здійснюватиметься не в доларах, а в ієнах і юанях. І вже в червні 2012 р. в Шанхаї і Токіо почали діяти угоди в національних валютах.

Можна зробити висновок, що на сьогоднішньому етапі процеси в Азійсько–Тихоокеанському регіоні характеризуються поглибленням економічної взаємодії між країнами, розвитком інтеграційних тенденцій у

всьому їх різноманітні і переплетенні інтегруючих і дезинтегруючих факторів, що загалом відповідає національним інтересам США, які цілеспрямовано і успішно, з більшою–меншою інтенсивністю нарощують свій потенціал і присутність у регіоні.

Список використаних джерел

1. Арин О. Азиатско–Тихоокеанский регион: мифы, иллюзии и реальность / Арин О. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://olegarin.com/olegarin/atr-p12.html>
2. The Enterprise for the Americas Initiative: Description and Update October 1992 / The Development Group for Alternative Policies, INC [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.developmentgap.org/americas/EAI_Description_and_Update.pdf
3. АСЕАН в начале XXI века. Актуальные проблемы и перспективы / Л.Е. Васильев [и др.]. – М. : ИД “ФОРУМ”, 2010. – 368 с.
4. Костюнина Г.М. Азиатско–Тихоокеанская экономическая интеграция. – М. : Московский государственный институт международных отношений (Университет), “Российская политическая энциклопедия” (РОССПЭН), 2002. – 208 с.
5. Меркулов В.И. Россия–АТР: узел интересов. – М. : Академический проект, 2005. – 496 с.
6. Воскресенский А.Д. Восток/Запад: Региональные подсистемы и региональные проблемы международных отношений. – М., 2002. – 267 с.
7. Костюнина Г.М. Активизация интеграционных инициатив в Восточной Азии и интересы России [Электронный ресурс] // Внешнеэкономические связи / Костюнина Г.М. [Электронный ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eer.ru/statistics/7613.html>
8. Remarks at APEC CEO Summit. Hillary Rodham Clinton, Secretary of State, Far Eastern Federal University, Vladivostok, Russia, September 8, 2012 / U. S. Department of State [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.state.gov/secretary/rm/2012/09/197519.htm>
9. Панов Л.Н. США и экономические интеграционные процессы в АТР / Л.Н. Панов // Международная жизнь. – 2013. – № 5. – С. 15–26.
10. Байков А. Международные процессы / Байков А. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.mtertrends.ru

References

1. Arin O. Aziatsko–Tihookeanskij region: mify, illjuzii i real'nost' / Arin O. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <http://olegarin.com/olegarin/atr-p12.html>
2. The Enterprise for the Americas Initiative: Description and Update October 1992 / The Development Group for Alternative Policies, INC [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : http://www.developmentgap.org/americas/EAI_Description_and_Update.pdf
3. ASEAN v nachale XXI veka. Aktual'nye problemy i perspektivy / L.E. Vasil'ev [i dr.]. – M. : ID “FORUM”, 2010. – 368 s.
4. Kostjunina G.M. Aziatsko–Tihookeanskaja jekonomicheskaja integracija. – M. : Moskovskij gosudarstvennyj institut mezhdunarodnyh otnoshenij (Universitet), “Rossijskaja politicheskaja jenciklopedija” (ROSSPJeN), 2002. – 208 s.
5. Merkulov V.I. Rossija–ATR: uzel interesov. – M. : Akademicheskij proekt, 2005. – 496 s.
6. Voskresenskij A.D. Vostok/Zapad: Regional'nye podsystemy i regional'nye problemy mezhdunarodnyh otnoshenij. – M., 2002. – 267 s.
7. Kostjunina G.M. Aktivizacija integracionnyh iniciativ v Vostochnoj Azii i interesy Rossii [Elektronnyj resurs] // Vneshnejekonomicheskie svjazi / Kostjunina G.M. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.eer.ru/statistics/7613.html>
8. Remarks at APEC CEO Summit. Hillary Rodham Clinton, Secretary of State, Far Eastern Federal University, Vladivostok, Russia, September 8, 2012 / U. S. Department of State [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.state.gov/secretary/rm/2012/09/197519.htm>
9. Panov L.N. SShA i jekonomicheskie integracionnye processy v ATR / L.N. Panov // Mezhdunarodnaja zhizn'. – 2013. – № 5. – S. 15–26.
10. Bajkov A. Mezhdunarodnye processy / Bajkov A. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : www.mtertrends.ru

Duzha I. A., graduate student, SI “Institute of World History of the NAS of Ukraine” (Ukraine, Kiev), kitne_box@ukr.net

The key aspects of the U.S. national strategy in the process of South Asia region integration

The article deals with the peculiarities of cooperation between the USA and the countries of East Asia in the post–bipolar period. The basic levels of interaction between the United States and ATP countries are being characterized. Also, the relationship is viewed on the level of subregional integration intergovernmental groups, as far as at bilateral interstate relations. Particular attention is given to the strategy the United States, which pursues to establish control over the regional security situation, military expansion. The article demonstrates that the development of integration trends in Southeast Asia coincides with the national interest of the United States. Considerable attention is paid to the coverage of economic aspects of the U.S. interaction with the Asia–Pacific region, in particular with regard to the organization of a free trade zone and investment climate increase. The revision of American foreign policy towards Asia–Pacific region with the arrival of the new Obama administration was examined. One of the main aspects of the strategy defined by the United States in the Asia–Pacific participation is found in regional forums and conferences. The new projects of the United States regarding the economic integration in the region in the field of strengthening of collective security is analysed.

Keywords: USA, Asia–Pacific, integration, security, foreign policy, geopolitics.

Дужа І. А., аспірант, ГВ “Інститут всесвітньої історії НАН України” (Україна, Київ), kitne_box@ukr.net

США в процессах региональной интеграции ЮВА

Рассматривается специфика сотрудничества США и стран Восточной Азии в постбиполярный период. Характеризуются основные уровни взаимодействия Соединенных Штатов с актерами АТР в рамках АТЭС, субрегиональных интеграционных межгосударственных групп, двусторонних межгосударственных отношений. Особое внимание уделяется стратегии США по сохранению контроля над региональной ситуацией в сфере безопасности, расширения военного присутствия. Обосновывается тезис о том, что развитие интеграционных тенденций в ЮВА отвечает интересам США. Освещаются экономические аспекты взаимодействия с АТР, в частности, относительно организации зоны свободной торговли и улучшения инвестиционного климата. Констатируется пересмотр внешней политики США по отношению АТР с приходом к власти новой администрации Обамы. Одним из приоритетных аспектов стратегии США в АТР определяется участие в региональных форумах и конференциях. Раскрывается содержание новых проектов США по углублению экономической интеграции региона и усилению коллективной безопасности.

Ключевые слова: США, АТР, интеграция, безопасность, внешняя политика, геополитика.

* * *

УДК 327.5

Шульгіна М. В.
аспірантка кафедри міжнародних відносин,
Дніпропетровський національний університет
ім. О. Гончара (Україна, Дніпропетровськ),
masha.shulgina@gmail.com

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОЇ ГЕОПОЛІТИКИ ДЕРЖАВ БРІКС

На сьогодні світова політична спільнота зіткнулася з проблемою сучасних геополітичних перетворень, за яких виникають і зміцнюються нові глобальні структури та підвищується значення фактора цивілізаційної ідентичності. Виникають умови, які сприяють формуванню партнерства традиційних культур, релігій і цивілізацій, представлених насамперед їх серцевинними державами. Як приклад даного процесу, доцільно розглянути діалоговий механізм БРІКС, країни якої є головними представниками основних традиційних цивілізацій. Важливе значення для аналізу сучасних глобальних структур мають межі цивілізаційного впливу БРІКС та шлях її членів до передових держав глобального розвитку.

Ключові слова: геополітика, цивілізація, простір, цивілізаційна геополітика, цивілізаційна ідентичність.

Сучасний світ перебуває в процесі масштабних геополітичних трансформацій, які багато дослідників пов'язують з корінним зрушенням в балансі між цивілізаціями, сформованому в останні п'ять сторіч існування западоцентричного світу Модерну. Майбутній вигляд світової цивілізації, незважаючи на запеклий опір “гегемона”, який слабіє, все більше постає як світ, заснований на поліцентричності